

วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร

MUT Journal of Business Administration

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2558)

Volume 12 Number 2 (July – December 2015)

**ความเต็มใจจ่ายและการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง
และการผลักดันเศรษฐกิจดิจิทัล จากองค์การบริหารส่วนตำบล :
กรณีศึกษา 3 จังหวัดภาคเหนือ ของประเทศไทย**

**Willingness to Pay and Usage for High-speed Internet and
Digital Economy Promotion of the Local Administrative Unit :
A Case Study of 3 Northern Provinces in Thailand**

อัศวินันท์ ดิดสม Akaranant Kidsom ^{1,*}, นบทร์ วรพานิช Non Vorlapanit ²

¹ Ph.D., ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

² Ph.D., อาจารย์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

¹ Ph.D., Assistant Professor, Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University
Bangkok, Thailand

² Ph.D., Lecturer, Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University
Bangkok, Thailand

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้ ศึกษาข้อเท็จจริงในการใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในพื้นที่ที่มีการเข้าถึงต่ำสุด 3 จังหวัดเป้าหมาย ในเขตภาคเหนือของประเทศไทย พร้อมทั้งศึกษาถึงความเต็มใจจ่าย และการใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในศูนย์อินเทอร์เน็ตชุมชน ในพื้นที่ดังกล่าว นอกจากนี้ยังได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมถึงความรู้ความเข้าใจขององค์การบริหารส่วนตำบลตัวอย่าง ในนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลของรัฐบาล และความสามารถในการผลักดันนโยบายไปสู่ท้องถิ่นที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ผลการศึกษาด้านการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตในพื้นที่เป้าหมายนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์อินเทอร์เน็ตเพื่อการหาข้อมูลเพื่อการทำงาน และการดูวิดีโอการฝึกอบรม ในขณะที่เป็นที่น่าสังเกตว่ามีกลุ่มตัวอย่างในสัดส่วนค่อนข้างน้อย ที่ใช้อินเทอร์เน็ตในการหาข้อมูลตลาดและ

* E-mail address: akidsom@gmail.com

ราคาสินค้าการเกษตร หรือหาความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ อย่างไรก็ตามประโยชน์ชัดเจนในการใช้อินเทอร์เน็ต ได้แก่ ตัวอย่างส่วนใหญ่ได้ใช้เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ ยา ตลอดจนการใช้จ่ายในการรักษาโรค ในขณะที่เมื่อพิจารณาถึงความเต็มใจจ่าย พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยน่าจะยอมจ่ายค่าบริการอินเทอร์เน็ตต่อเดือนอยู่ในช่วง 300 ถึง 600 บาทต่อเดือน โดยได้ค่าเฉลี่ยต่อเดือนราว 454 บาทต่อเดือน โดยสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างยอมจ่ายมากกว่าเมื่อทราบว่าจะต้องรอนานเท่าใดหากจ่ายน้อย

ผลการศึกษานโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลของรัฐบาลและกลไกการขับเคลื่อนที่มีอยู่ในปัจจุบันพบว่า รัฐบาลพยายามผลักดันนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัล ผ่านยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน 5 ด้าน โดยได้ผ่านร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง 2 ฉบับ และมีคณะกรรมการเฉพาะด้าน 5 ด้าน เพื่อขับเคลื่อนประเด็นนี้ อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาในเชิงพื้นที่เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในนโยบายและการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัล พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 60 ไม่เข้าใจความหมายของเศรษฐกิจดิจิทัล และไม่เคยได้ยินคำนี้มาก่อน นอกจากนี้ ร้อยละ 85 ของผู้ให้สัมภาษณ์ ไม่ทราบว่ารัฐบาลมีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล สรุปได้ว่า ในภาพรวมยังไม่มีเตรียมความพร้อมเพื่อขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัล ผ่าน อบต.

คำสำคัญ: ความเต็มใจจ่าย, อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง, เศรษฐกิจดิจิทัล

ABSTRACT

This research report explores facts on high-speed internet usage of the low internet penetration area. Three lowest provinces of the Thailand north are then selected. The study includes willingness-to-pay, economic usages of internet users drawn from the subsidized internet community center. Moreover, regarding current policy implementation from central government to local administrative body called Subdistrict Administrative Organization (SAO), the understanding in digital economy policy of the sampled SAO is assessed.

Considering economic usage of internet, most of the samples utilize the internet to search for working purposes and to see career training video contents. It is noticeable that very few of them using internet to access agricultural market and price information or to learn foreign language. However, it is clear that there are benefits of the internet in searching for information regarding medical care and medical drug usage. Turning to willingness to pay for high-speed internet, on average, the samplings are willing to pay monthly internet fee in the range of 300 to 600 Baht with weighted average fee of 454 Baht per month. It also can be concluded that the samples are willing to pay more when the waiting period of downloading internet content is revealed.

The current digital economy policy and maneuvering mechanism are supported by five strategic thrusts, two cabinet-approved drafted Acts, with five specific committees at the central level. However, from the local point of view, the understanding in digital economy policy of the sampled SAOs is very limited. Around 60 percent of the samples SAOs do not understand the real meaning of digital economy, and around 85 percent of the SAOs do not know about the government digital economy policy at all. In conclusion, there is no preparation to push forward the digital economy policy at the local administrative level.

Keywords: Willingness to Pay, High-speed Internet, Digital Economy

บทนำ

Digital Economy หมายถึง เศรษฐกิจที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศหรือ IT (ซึ่งมีอินเทอร์เน็ตเป็นหลัก) เป็นปัจจัยสำคัญ หรือการค้าขายกันทางอินเทอร์เน็ต (E-Commerce) ทั้งนี้ นโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์-โอชา เกิดจากการผลักดันของหอการค้าไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย โดยมีคณะกรรมการธุรกิจไอซีที่รวมอยู่ ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์นำเสนอต่อสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และได้ประมาณการมูลค่าธุรกิจ ไอซีที่ ปี พ.ศ. 2556 มีมูลค่าประมาณ 1.2 แสนล้านบาท แบ่งเป็นธุรกิจสื่อสาร (Telecommunications) ประกอบด้วยโทรศัพท์พื้นฐาน เคลื่อนที่ อินเทอร์เน็ตและกิจการบรอดแบนด์อินเทอร์เน็ต รวมจำนวนราว 5 แสนล้านบาท ธุรกิจแพร่ภาพและเสียง 1 แสนล้านบาท และธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) 1 แสนล้านบาท (ฐานเศรษฐกิจ, 2558)

นอกจากนี้ ยังจะกำหนดให้มีการจัดตั้งกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเปลี่ยนชื่อมาจากกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยมีมติของภารกิจและความรับผิดชอบเพิ่มเติมขึ้นจากเดิม การแบ่งส่วนราชการระดับกรมในกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมออกเป็น 5 ส่วนราชการ ประกอบด้วย สำนักงานรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวง สำนักงานเศรษฐกิจดิจิทัล กรมอุตุนิยมวิทยา และสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ทั้งนี้เพื่อตอบคำถามที่ว่า เหตุใดโครงสร้างพื้นฐานด้านอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงจึงเป็นสิ่งที่สำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ จากรายงานของ World Bank ได้สรุปว่าการใช้จ่ายของภาครัฐในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานสำหรับอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Broadband Internet) จะมีส่วนช่วยให้เกิดกิจกรรมที่มีผลต่อผลิตภาพระยะยาว (Long-run Productive Activities) ในภาคเศรษฐกิจต่างๆ ของประเทศได้

ในกรณีของประเทศไทย เพื่อให้นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจจากเศรษฐกิจดิจิทัลสามารถเกิดขึ้นได้จริง การเข้าถึงปัจจัยพื้นฐาน โดยเฉพาะการเข้าถึงสารสนเทศผ่านทางอินเทอร์เน็ตนั้นสำคัญยิ่ง จาก

ข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.) ล่าสุดพบว่า ในเขตจังหวัดภาคเหนือของไทย ซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่สำคัญ ทั้งประชาคมอาเซียน และกลุ่มเศรษฐกิจอื่นๆ เช่น อนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง นั้น มีเพียง 2 ใน 16 จังหวัดเท่านั้น (สุโขทัย และลำพูน) ที่มีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเกินกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง 3 จังหวัดที่ต่ำสุด (ต่ำกว่าร้อยละ 15 ของประชากร) และมีลักษณะทางกายภาพเป็นภูเขาและป่าไม้ ได้แก่ เพชรบูรณ์ เชียงราย และ อุทัยธานี ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการผลักดันเพื่อให้การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตอย่างทั่วถึงทั่วประเทศ

ดังนั้นงานวิจัยนี้ จึงมีคำถามสำคัญที่ว่า รูปแบบการใช้งานและการใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดเป้าหมาย (เพชรบูรณ์ เชียงราย และอุทัยธานี) นั้นเป็นเช่นไร และประชาชนในพื้นที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงอย่างไร ตลอดจนเพื่อผลักดันเศรษฐกิจดิจิทัลให้เป็นรูปธรรม จึงมีคำถามสำหรับองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ว่า อบต. และ/หรือบุคลากรที่เข้าถึงชุมชนเป้าหมายนั้น มีความรู้ความเข้าใจในนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลในระดับประเทศหรือไม่ อย่างไร และมีกลไกรองรับการขับเคลื่อนของนโยบายแล้วหรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงในการใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในพื้นที่ที่มีการเข้าถึงต่ำสุด 3 จังหวัดเป้าหมายในเขตภาคเหนือของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความเต็มใจจ่ายและการใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจของประชาชน
3. เพื่อศึกษานโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลของรัฐบาลและกลไกผลักดันไปสู่ท้องถิ่น
4. เพื่อศึกษานโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลของรัฐบาลและกลไกการขับเคลื่อนที่มีอยู่ในปัจจุบัน
5. เพื่อศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจในนโยบายและการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลขององค์กรบริหารส่วนตำบลตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมาย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทราบถึงข้อเท็จจริงในการใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในพื้นที่ที่มีการเข้าถึงต่ำสุด 3 จังหวัดเป้าหมายในเขตภาคเหนือของประเทศไทย
2. ทราบถึงความเต็มใจจ่ายและการใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจของประชาชน
3. ทราบถึงนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลของรัฐบาลและกลไกผลักดันไปสู่ท้องถิ่น
4. ทราบถึงนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลของรัฐบาลและกลไกการขับเคลื่อนที่มีอยู่ในปัจจุบัน
5. ทราบถึงความรู้ความเข้าใจในนโยบายและการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลขององค์กรบริหารส่วนตำบลตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมาย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดที่นำมาใช้ในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์และการศึกษาประกอบด้วย 2 แนวคิด คือ แนวคิดการบริหารระบบเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับยุค Digital Economy และแนวคิดการถ่ายทอดนโยบายจากระดับบนสู่ล่าง โดยจะนำเสนอเฉพาะประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

แนวคิดการบริหารระบบเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับยุค Digital Economy แบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ คือ 1) Digital Commerce หรือการค้าบนระบบดิจิทัล ทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจได้รวดเร็ว เริ่มต้นจากการขายของผ่านเว็บไซต์ออนไลน์ ต่อมาได้แยกย่อยไปยังการค้าผ่านอุปกรณ์มือถือ 2) Digital Transformation หรือการปรับตัวด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลต่างๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดมูลค่าทางธุรกิจ รวมถึงความมีประสิทธิภาพในการทำธุรกิจ และขีดความสามารถในการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น และ 3) Digital Consumption หรือการบริโภคเนื้อหาดิจิทัล ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือมูลค่าทางการตลาดที่เกิดจากการขายสติ๊กเกอร์บนแชทแอป (TPA NEWS, 2015: 22)

การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารของคนไทยในปัจจุบัน พบว่า จำนวนผู้ใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถืออยู่ในระดับสูงและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี อย่างไรก็ตาม ยังมีช่องว่างในการใช้อุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลอย่างมาก เช่น สารสนเทศและการสื่อสารของแต่ละพื้นที่ยังไม่ครอบคลุมหรือไม่เท่าเทียมกัน คนไทยจำนวนมากยังไม่กล้าที่จะทำธุรกรรมออนไลน์ ทำให้ไทยจะแข่งขันเชิงธุรกิจไร้พรมแดนผ่านโลกดิจิทัลลำบาก (TPA NEWS, 2015)

ตัวอย่างโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลของภาครัฐ ได้แก่ ดิจิทัลเอสเอ็มอี (Digital SMEs) โดยรัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อเศรษฐกิจดิจิทัลโดยมุ่งเน้นการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์ดิจิทัล ตลอดจนรองรับการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมและการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้จัดสรรงบประมาณ 100.45 ล้านบาท มาใช้ในการพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมภายใต้กรอบแนวคิด ดิจิทัลเอสเอ็มอี (Digital SMEs) ด้วยการปรับกิจกรรมโครงการต่างๆ ให้เหมาะสมกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัลอย่างเป็นระบบ และโครงการการสร้างสื่อเรียนรู้สู่อาเซียน เป็นการร่วมมือกันระหว่างกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งเป็นโครงการนำร่องเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ซึ่งร่วมกันบูรณาการกับกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและกระทรวงสาธารณสุขเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สังคมผ่านระบบดิจิทัล พัฒนาผู้เรียน ครู ให้เข้าถึงดิจิทัลและใช้ให้เกิดประโยชน์

แนวคิดการถ่ายทอดนโยบายจากระดับบนสู่ล่าง อาร์ (2556) พบว่า การดำเนินนโยบายใดๆ จำเป็นต้องมีการถ่ายทอดนโยบายจากบุคลากรในระดับบริหารไปสู่บุคลากรในระดับปฏิบัติงานซึ่งจะพิจารณาจากกระบวนการนโยบาย โดยสำหรับนโยบายระบบเศรษฐกิจดิจิทัลจะพิจารณาจากกระบวนการนโยบายสาธารณะที่ประกอบด้วย 3 กระบวนการหลัก คือ การกำหนดนโยบาย (Policy

Formulation) การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) และการประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation)

นอกจากนี้ หากพิจารณาถึงขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติแบบบนลงล่างไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 2 ขั้นตอนได้แก่ 1) ขั้นตอนของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติในระดับมหภาค สามารถแบ่งย่อยขั้นตอนออกเป็น ขั้นตอนของการแปลงนโยบายออกเป็นแนวทางปฏิบัติ หรือออกมาในรูปของแผนงาน หรือโครงการแล้วแต่กรณีและขั้นตอนในการทำให้หน่วยงานในระดับท้องถิ่นยอมรับ (Adopt) แนวทางแผนงานโครงการหรือผลของการแปลงนโยบายนั้นไปปฏิบัติต่อไป และ 2) ขั้นตอนของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติในระดับจุลภาค คือ นโยบายจากส่วนกลางถูกนำมาปฏิบัติในสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่นซึ่งมีความแตกต่างกัน จึงมีความเกี่ยวข้องกับการที่หน่วยงานในระดับท้องถิ่นจะทำการยอมรับนโยบายจากรัฐบาลหรือหน่วยงานส่วนกลางเข้าเป็นนโยบายของท้องถิ่นมากน้อยแค่ไหนเพียงใด จะทำการปรับปรุงวิธีการในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับนโยบายแนวทางในการปฏิบัติงานตลอดจนแผนงานที่ส่วนกลางกำหนดไว้หรือไม่ เป็นต้น (กฤตภัทร, 2555)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย รายงานของ World Bank ได้สรุปว่าต่างประเทศทั่วโลกต่างได้ใช้การใช้จ่ายของภาครัฐในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานสำหรับอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Broadband Internet) ซึ่งรัฐบาลต่างๆ ก็ได้คาดว่าจะการใช้จ่ายในโครงการดังกล่าว จะมีส่วนช่วยให้เกิดกิจกรรมที่มีผลต่อผลิตภาพระยะยาว (Long-run Productive Activities) ในภาคเศรษฐกิจต่างๆ ของประเทศได้ และการเพิ่มขึ้นในผลิตภาพ ก็คือเงื่อนไขที่จะสามารถพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนได้ในระยะยาว ดังนั้น รัฐบาลในหลายประเทศ จึงได้จัดสรรงบประมาณในการกระตุ้นเศรษฐกิจ ผ่านโครงการในลักษณะนี้ ในสัดส่วนและมูลค่าที่มากพอสมควร

งานวิจัยของ World Bank นี้ ยังให้ข้อสรุปเพิ่มเติมที่ว่า จากการศึกษาทางเศรษฐมิติของข้อมูล การเจริญเติบโตของ 120 ประเทศ เป็นเวลา 27 ปี (ระหว่างปี ค.ศ. 1980 ถึง ค.ศ. 2006) การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ซึ่งเพิ่มเติมจากการที่มีโทรศัพท์ประจำที่ และโทรศัพท์เคลื่อนที่นั้น สามารถทำให้เศรษฐกิจของประเทศสามารถเติบโตขึ้นได้ อย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ทุกๆ ระดับการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Broadband Penetration Rate) ที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 จะทำให้เศรษฐกิจของประเทศ สามารถเติบโต (Economic Growth Rate) ได้ราวร้อยละ 1.3 (Qiang and Rossotto, 2009) และผลกระทบในเชิงบวกนี้ มีนัยสำคัญมากขึ้นในกรณีของประเทศกำลังพัฒนาและมีผลต่อการเติบโตของประเทศ มากกว่าโทรศัพท์ (Telephony) และอินเทอร์เน็ตธรรมดา ทั้งนี้เพราะการเพิ่มขึ้นในระดับการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง พร้อมๆ กับการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในประเทศกำลังพัฒนานั้น เพิ่งเริ่มที่จะเกิดขึ้น จึงทำให้ได้รับผลได้มากกว่าโดยเปรียบเทียบ (เนื่องจากเมื่อเป็นการลงทุนในช่วงท้ายๆ ก็จะมีผลได้ค่อยๆ ลดน้อยถอยลง (Diminishing Returns)

ระเบียบวิธีการวิจัย

วิธีการเก็บข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ทำการศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคเหนือ ที่มีอัตราการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตต่ำที่สุด ได้แก่ เพชรบูรณ์ เชียงราย อุทัยธานี และ โดยกำหนดขนาดตัวอย่าง ในการศึกษาในส่วนของประชาชนทั่วไปผู้ใช้บริการในศูนย์บริการอินเทอร์เน็ตชุมชน จำนวน 400 ตัวอย่าง โดยการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก คือ 1) การศึกษาข้อเท็จจริงและการใช้ประโยชน์ในส่วนของภาคชุมชน และ 2) การศึกษาในส่วนของภาครัฐและการขับเคลื่อนนโยบายท้องถิ่น มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) การศึกษาข้อเท็จจริงและการใช้ประโยชน์ในส่วนของภาคชุมชน ได้แก่ ข้อเท็จจริงในการใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในพื้นที่ที่มีการเข้าถึงต่ำสุด 3 จังหวัดเป้าหมาย ในเขตภาคเหนือของประเทศไทย จากประชาชนที่ใช้บริการศูนย์อินเทอร์เน็ตชุมชนในเขตนั้นๆ ไม่ต่ำกว่า 400 ราย โดยประเด็นในการสอบถามได้แก่ ประเด็นการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ดังที่ได้สรุปไว้ใน Ducz *et al.* (2009) ซึ่งได้แก่ 1) การใช้งานเพื่อสนับสนุนการทำงาน 2) การเข้าถึงข่าวสาร การตลาดสินค้า สินค้าการเกษตร และตลาดบริการ 3) การส่งเสริมความรู้เพื่อการศึกษา 4) การส่งเสริมการดูแลสุขภาพ และ 5) การเข้าถึงหน่วยงานบริการของภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นแนวทางในการประมาณการงบประมาณรายจ่ายเพื่อสนับสนุนโครงการบริการทั่วถึง และประเด็นเรื่องความเต็มใจจ่าย (Willingness to Pay) นั้น ได้ประยุกต์ใช้วิธีการสำรวจภาคสนามจาก Xu *et al.* (2013) เพื่อศึกษาความยินดีจ่ายตามความเร็วในการใช้งาน (Internet Download Speed) ซึ่งจะทำให้การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มควบคุมจะไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ของความเร็วที่เพิ่มขึ้น กลุ่มที่ 2 จะได้รับข้อมูลว่าประโยชน์ของการมีความเร็วที่เพิ่มขึ้นคืออะไร และกลุ่มที่ 3 จะได้รับข้อมูลว่า หากยอมจ่ายที่ราคาตกลง จะทำให้เสียความเร็วหรือประโยชน์ที่เห็นได้ชัดไปอย่างไร

2) การศึกษาในส่วนของภาครัฐและการขับเคลื่อนนโยบายท้องถิ่น ประกอบด้วยสองส่วนย่อย คือ การศึกษานโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลของรัฐบาล ตลอดจนกลไกการผลักดันและขับเคลื่อนไปสู่ท้องถิ่นในปัจจุบัน ตลอดจนแผนงานระยะยาวของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยวิธีการศึกษา จะใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ที่เป็นการมุ่งหาข้อเท็จจริงและอธิบายปรากฏการณ์ โดยใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัล แผนงานระยะยาว กลไกการขับเคลื่อนนโยบาย ประกอบด้วย ข้อมูลจากเว็บไซต์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ข้อมูลจากการมอบนโยบายและการประชุมคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาทิ พ.ร.บ. การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และข้อมูลที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

วิธีศึกษาความรู้ความเข้าใจในนโยบายและการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่เป้าหมายจะศึกษาตามลำดับความสำคัญ คือ ศึกษากับผู้บริหารองค์การ

บริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือตัวแทนที่ได้รับมอบหมายหรือที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในนโยบายมหภาคและการปรับเป้าหมายลงมาสู่ระดับชุมชน การสนับสนุนและการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัล ความเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจดิจิทัลกับเศรษฐกิจชุมชน ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลลงสู่ระดับชุมชนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยพื้นที่ในการศึกษาจะเป็นพื้นที่ USO หรือพื้นที่ที่มีโครงการเข้าถึงในจังหวัดนั้นๆ ที่มีการจัดตั้งศูนย์อินเทอร์เน็ตชุมชนแล้ว จังหวัดละไม่ต่ำกว่า 5 ราย (รวมไม่ต่ำกว่า 20 ราย) และจะใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การวิเคราะห์เพื่อแสดงภาพรวมข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล และจากนั้นจะวิเคราะห์แบบจัดกลุ่ม อาทิ การจัดกลุ่มความเข้าใจที่มีต่อเศรษฐกิจดิจิทัล การจัดกลุ่มตามอาชีพเพื่อแสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนอาชีพในแต่ละกลุ่มอาชีพ การจัดกลุ่มการรับรู้การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลที่จะดำเนินการผ่านองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนการจัดกลุ่มการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัลในมิติต่างๆ ได้แก่ บุคลากร แผนงาน งบประมาณ อุปกรณ์สนับสนุน ตลอดจนวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพื่อสร้างการขับเคลื่อนนโยบายลงสู่ระดับตำบลให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

การวิจัยครั้งนี้เลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการสรุปผลข้อมูลในทุกข้อของแบบสอบถาม

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความเต็มใจจ่ายและการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และการผลักดันเศรษฐกิจดิจิทัลจากองค์การบริหารส่วนตำบล : งานวิจัยกรณีศึกษา 3 จังหวัดภาคเหนือ ของประเทศไทย” ในครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานซึ่งเป็นทั้งเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยเป็น 4 ส่วนหลัก ตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาข้อเท็จจริงและการใช้ประโยชน์ในส่วนของภาคชุมชน ซึ่งได้แก่ข้อเท็จจริงในการใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในพื้นที่ที่มีการเข้าถึงต่ำสุด 3 จังหวัดเป้าหมาย ในเขตภาคเหนือของประเทศไทย โดยใช้การลงสำรวจพื้นที่ของจังหวัดเป้าหมาย จากประชาชนที่ใช้บริการศูนย์อินเทอร์เน็ตชุมชนในเขตนั้นๆ ไม่ต่ำกว่า 400 ราย ผลการสำรวจพบว่าประชากรที่ตอบแบบสอบถามโดยภาพรวมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 58.45 เพศชาย ร้อยละ 41.55 มีช่วงอายุ 25-44 ปี ร้อยละ 59.15 รองลงมาคือช่วงอายุ 18-24 ปี ร้อยละ 22.54 และจำนวนน้อยสุดคือช่วงอายุ 65 ปีขึ้นไป ร้อยละ 0.70 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 42.25 รองลงมา

คือวุฒิปวส. อนุปริญญา หรือ เทียบเท่า ร้อยละ 15.02 ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา ร้อยละ 25.35 รองลงมาคือข้าราชการลูกจ้างหน่วยงานราชการและพนักงานหรือลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 19.72 มีการใช้อินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ร้อยละ 34.99 รองลงมาคือใช้อินเทอร์เน็ตที่บ้าน ร้อยละ 24.36 เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายจังหวัดพบว่าทั้ง 3 จังหวัดคือ เชียงราย เพชรบูรณ์ และอุทัยธานี ประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ รองลงมาในจังหวัด เชียงรายใช้อินเทอร์เน็ตที่บ้าน จังหวัดเพชรบูรณ์ ใช้อินเทอร์เน็ตที่ทำงาน และจังหวัดอุทัยธานีใช้อินเทอร์เน็ตที่โรงเรียนหรือสถานศึกษา

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาในส่วนของภาครัฐและการขับเคลื่อนนโยบายท้องถิ่น เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารและ/หรือเจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลตัวอย่าง ในพื้นที่เป้าหมายรวม 20 ราย เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และความเต็มใจจ่าย ผลจากสัมภาษณ์เชิงลึกมีรายละเอียดดังนี้ ในประเด็นการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประกอบด้วย 5 ประเด็น ตามแนวทางของ Ducz *et al.* (2009) ดังนี้ 1) การใช้งานเพื่อสนับสนุนการทำงาน พบว่ามีการใช้อินเทอร์เน็ตในการหาข้อมูลเพื่อการทำงาน ร้อยละ 43.94 รองลงมาคือใช้ดูเว็บหรือวิดีโอ เพื่อการฝึกอาชีพ ร้อยละ 32.91 ในการสนับสนุนอาชีพและการทำงาน 2) การเข้าถึงข่าวสาร และการตลาดสินค้า สินค้าการเกษตร และตลาดบริการ พบว่ามีการอ่านหรือดูข่าวสารต่างๆ บนเว็บข่าวไทย เช่น ไทยรัฐ เดลินิวส์ กรุงเทพธุรกิจ เป็นต้น ร้อยละ 32.79 รองลงมาคืออ่านหรือดูข่าวสารต่างๆ บนเว็บที่ไม่ใช่สำนักข่าว เช่น Sanook, Kapook, Pantip เป็นต้น ร้อยละ 31.76 3) การใช้งานเพื่อส่งเสริมความรู้ เพื่อการศึกษา พบว่ามีการอ่านหนังสือ วารสารวิชาการ บนเว็บ ร้อยละ 32.08 รองลงมาคืออ่านบทเรียน เนื้อหาวิชาการที่สนใจจากเว็บต่างๆ ร้อยละ 30.72 4) การใช้งานเพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพ พบว่ามีการใช้อินเทอร์เน็ตในการหาข้อมูลโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ร้อยละ 29.67 รองลงมาคือหาข้อมูลยาและการใช้ยาในการรักษาโรค ร้อยละ 22.12 5) การใช้งานเพื่อเข้าถึงหน่วยงาน บริการของภาครัฐ และเอกชน พบว่ามีการเข้าไปเยี่ยมชมเว็บไซต์สถานศึกษา โรงเรียน มหาวิทยาลัยต่างๆ ร้อยละ 22.82 รองลงมาคือเข้าไปเยี่ยมชมเว็บไซต์ของหน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาล เช่น กระทรวง กรม สำนักงาน ร้อยละ 21.56 และในประเด็นของความเต็มใจจ่าย ได้แบ่งกลุ่มแบบสอบถามเป็น 3 แบบ คือ กลุ่มที่ 1 จะเป็นกลุ่มที่ได้รับข้อมูลว่า หากยอมจ่ายที่ราคาลดลง จะทำให้เสียความเร็วหรือประโยชน์ที่เห็นได้ชัดไปอย่างไร (เช่น การ Download เอกสาร ภาพเคลื่อนไหว ที่ช้าลง ซึ่งเวลานับเป็นหน่วยนาที่) นั่นคือเรียงลำดับรายจ่ายรายเดือนจากน้อยไปมาก กลุ่มที่ 2 จะเป็นกลุ่มที่ได้รับข้อมูลว่าประโยชน์ของการมีความเร็วที่เพิ่มขึ้นคืออะไร (เช่น การ Download เอกสาร ภาพเคลื่อนไหว ที่เร็วขึ้น นับเป็นนาที่) นั่นคือเรียงลำดับรายจ่ายรายเดือนจากมากไปน้อย กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มควบคุมที่จะไม่ได้รับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของความเร็วที่เพิ่มขึ้น นั่นคือ ให้เลือกเลยว่า ต้องการจ่ายเท่าใดต่อเดือน 6 จุด คือ 50, 100, 150, 300, 600 และ 1,200 บาทต่อเดือน โดยผลด้านความยินดีจ่าย เมื่อมีการให้ข้อมูลอัตราความเร็วและเวลาที่ใช้ในรอเพื่อดูหนังที่มีความยาว 1 นาที โดยไม่ว่าจะให้ข้อมูลแก่ผู้ตอบแบบสอบถามแบบใด (เรียงลำดับจากจ่ายน้อยไปจ่ายมากหรือจ่ายมากไปจ่ายน้อย) ค่าใช้จ่ายที่ผู้ตอบแบบสอบถามยินดีจ่ายต่อเดือนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันมาก โดยในภาพรวมจากแบบสอบถาม 2 องค์กรนั้น คิดสม และ นนทร์ วรพาณิชย์

ชุดแรก ค่าใช้จ่ายที่ผู้ตอบแบบสอบถามยินดีจ่ายอยู่ที่ราว 454 บาทต่อเดือน โดยจังหวัดอุทัยธานี มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 518 บาทต่อเดือน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณากรณีควบคุม ที่ไม่มีการให้ข้อมูลผลได้หรือระยะเวลาการรอคอยที่เปลี่ยนไป เมื่อราคาเปลี่ยนไป ขนาดของค่าใช้จ่ายที่ผู้ตอบแบบสอบถามยินดีจ่ายต่อเดือนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของกรณีควบคุมนั้น ต่ำกว่ากรณีที่มีการให้ข้อมูลทั้งสองกรณี นั้นอาจอนุมานได้ว่า การให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่ประชาชนผู้ใช้อินเตอร์เน็ต จะทำให้ความยินดีจ่ายนั้นเพิ่มขึ้น เพราะการได้ทราบถึงระยะเวลาการรอคอยระหว่างใช้งานอินเตอร์เน็ตนั้น อาจกระทบต่อการตัดสินใจจ่ายของผู้ใช้งานได้ นั่นคือ ผู้ใช้งานอินเตอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างนั้น มีแนวโน้มที่จะยอมจ่ายเพิ่มขึ้นเมื่อได้เห็นระยะเวลาการรอคอยที่น้อยลง หรือความเร็วอินเตอร์เน็ตที่เพิ่มขึ้น

ปัญหาการใช้อินเตอร์เน็ตในปัจจุบัน พบว่าส่วนใหญ่มีปัญหาอินเตอร์เน็ตใช้แต่สัญญาณหลุดบ่อยระหว่างใช้ ร้อยละ 28.86 รองลงมาคือปัญหาอินเตอร์เน็ตใช้แต่ความเร็วต่ำมาก ร้อยละ 25.06 เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายจังหวัดพบว่า จังหวัดเชียงรายมีปัญหาอินเตอร์เน็ตใช้แต่สัญญาณหลุดบ่อยระหว่างใช้มากที่สุด ร้อยละ 28.78 รองลงมาคือปัญหาอินเตอร์เน็ตใช้แต่ความเร็วต่ำมาก ร้อยละ 25.00 จังหวัดเพชรบูรณ์มีปัญหาอินเตอร์เน็ตใช้แต่ความเร็วต่ำมากที่สุด ร้อยละ 30.83 รองลงมาคือปัญหาอินเตอร์เน็ตใช้แต่สัญญาณหลุดบ่อยระหว่างใช้ ร้อยละ 27.07 และจังหวัดอุทัยธานีมีปัญหาอินเตอร์เน็ตใช้แต่สัญญาณหลุดบ่อยระหว่างใช้มากที่สุด ร้อยละ 31.67 รองลงมาคือปัญหาอินเตอร์เน็ตใช้แต่สัญญาณไม่มีบางวัน ร้อยละ 27.22

ส่วนที่ 3 ผลการศึกษานโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลของรัฐบาลและกลไกการขับเคลื่อนที่มีอยู่ในปัจจุบัน นโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลเป็นนโยบายของรัฐบาล ที่คณะรัฐมนตรี พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมภาคเศรษฐกิจดิจิทัล และวางรากฐานของเศรษฐกิจดิจิทัลให้เริ่มขับเคลื่อนได้อย่างจริงจังเพื่อนำไปใช้ในทุกภาคส่วน ตลอดจนปรับปรุงบทบาทและภารกิจของหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงให้ดูแลและผลักดันงานสำคัญของประเทศชาติในเรื่องนี้ และจะจัดให้มีคณะกรรมการระดับชาติเพื่อขับเคลื่อนเรื่องนี้อย่างจริงจัง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2557)

นโยบายในระดับรัฐมนตรี จะเตรียมวางรากฐานเศรษฐกิจไทยสู่ "ดิจิทัล อีโคโนมี" ที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือไอซีที เชื่อมโยงกับทุกหน่วยงาน ในการใช้ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ รวมทั้งเทคโนโลยีต่างๆ ที่เวลานี้มีการขยายตัวมากขึ้น และต่างชาติให้ความสนใจ โดยจะทำให้เห็นรูปร่างให้ได้ภายใน 1 ปี (ฐานเศรษฐกิจ, 2558)

นโยบายของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มุ่งขับเคลื่อนเข้าสู่ความเป็นดิจิทัล โดยเฉพาะการพัฒนาธุรกิจการสื่อสารของประเทศไทยในอนาคตประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) โทรคมนาคม (Telecommunication) และการแพร่ภาพกระจายเสียง (Broadcast) รวมทั้งการหลอมรวมของเทคโนโลยี (Convergence) (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2558)

รัฐบาลกำหนด 5 ยุทธศาสตร์ที่จะใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล ประกอบด้วย 1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล (Hard Infrastructure) ที่มีเป้าหมายครอบคลุมทุกพื้นที่และเพียงพอต่อ

การใช้งาน 2) การสร้างความมั่นคงปลอดภัย และความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (Soft Infrastructure) มีเป้าหมายที่จะทบทวน ปรับปรุง ยกเว้นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลทุกฉบับ 3) โครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการให้บริการ (Service Infrastructure) ควรส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมบริการผ่านระบบดิจิทัลต่างๆ ของทั้งภาครัฐและเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การส่งเสริมและสนับสนุนดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ (Digital Economy Promotion) เน้นกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยการสร้างระบบนิเวศดิจิทัลอย่างครบวงจร 5) ดิจิทัลเพื่อสังคมและทรัพยากรความรู้ (Digital Society) เน้นการพัฒนาสังคมดิจิทัลที่มีคุณภาพ ด้วยการพัฒนาข้อมูลข่าวสาร และบริการของรัฐต่างๆ ที่เอื้ออำนวยต่อคนทุกระดับ รวมทั้งคำนึงถึงผู้ด้อยโอกาส (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2558)

กลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล เริ่มจากคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ พ.ศ. ... และ ร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่...) พ.ศ... ทำให้มีคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รองนายกรัฐมนตรีที่กำกับดูแลด้านเศรษฐกิจเป็นรองประธานกรรมการ มีการกำหนดให้มีคณะกรรมการเฉพาะด้าน 5 ด้าน คือ อันได้แก่ 1) ด้าน Hard Infrastructure 2) ด้าน Soft Infrastructure 3) ด้าน Service Infrastructure 4) ด้าน Digital Economy Promotion และ 5) ด้าน Digital Society and Knowledge นอกจากนี้ ยังจะกำหนดให้มีการจัดตั้งกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมซึ่งเปลี่ยนชื่อมาจากกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อให้ครอบคลุมการทำงานในการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลและมีการแบ่งส่วนราชการระดับกรม ในกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมออกเป็น 5 ส่วนราชการ ประกอบด้วย สำนักงานรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวง สำนักงานเศรษฐกิจดิจิทัล กรมอุตุนิยมวิทยา และสำนักงานสถิติแห่งชาติ (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2558)

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เสนอร่างกฎหมายเศรษฐกิจดิจิทัลที่จะมีส่วนงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีหน้าที่จัดทำนโยบายยุทธศาสตร์ และแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม 2) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม 3) คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) โดยการทำเนิงานต้องสอดคล้องกับที่คณะรัฐมนตรีที่ได้แถลงต่อรัฐสภาและสอดคล้องกับนโยบายจากคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 4) กองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนเกี่ยวกับการให้การอุดหนุนหรือให้กู้ยืมเงิน แก่หน่วยงานของรัฐและเอกชน ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม 5) สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติเพื่อพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ 6) สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลแห่งชาติทำหน้าที่ดำเนินการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมดิจิทัลและนวัตกรรมของประเทศ 7) สำนักงานคณะกรรมการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติทำหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับการตอบสนองและรับมือกับภัยคุกคามไซเบอร์

ส่วนที่ 4 ผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจในนโยบายและการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลของอบต. ตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมาย จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งปลายเปิด จำนวน 20 ราย ประกอบด้วย เชียงราย 7 ราย เพชรบูรณ์ 8 ราย และอุทัยธานี 5 ราย โดยผู้ให้สัมภาษณ์มีทั้งรับผิดชอบในระดับนโยบายจำนวน 14 ราย ในตำแหน่งนายก อบต. นายกเทศมนตรีตำบล ปลัด อบต. ตลอดจนตำแหน่งในระดับรอง และมีจำนวน 6 รายที่รับผิดชอบในระดับปฏิบัติ รายละเอียดดังนี้

ความเข้าใจด้านความหมายและความสำคัญของเศรษฐกิจดิจิทัล ผู้ให้สัมภาษณ์ ร้อยละ 60 บอกว่าไม่เข้าใจความหมายของเศรษฐกิจดิจิทัลและไม่เคยได้ยินคำนี้มาก่อน แต่เมื่อให้เลือกว่าตัวเลือกที่มีพบว่าเลือกข้อ 3 เป็นส่วนใหญ่คือเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) เป็นเศรษฐกิจที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศหรือไอทีโดยมีอินเทอร์เน็ตเป็นหลัก และจะทำให้เกิดต้นทุน เกิดการต่อยอดในการผลิต การขยายตัวของการค้าแบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยจะเข้าใจว่าเศรษฐกิจดิจิทัลคือการซื้อขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งสอดคล้องกับ ร้อยละ 40 ที่หลังจากถามคำถามผู้ตอบจะบอกได้ว่าเป็นการใช้อินเทอร์เน็ตในการช่วยขายสินค้า เช่น ขายผ่านทางหน้า Facebook หรือทาง Line ที่ และเพียงละ 20 เท่านั้นที่สามารถบอกความสำคัญของเศรษฐกิจดิจิทัลได้โดยสรุปได้ 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อศึกษาผลดี-ผลเสียต่างๆ ของการทำเกษตรกรรมและส่งข้อมูลที่ให้กับคนในชุมชนเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาความรู้ด้านอาชีพและการปรับปรุงพัฒนาการประกอบอาชีพที่ท่อยู่ 2) ใช้ขายของผ่านทางอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้ซื้อไม่ต้องเสียเวลาไปเดินเลือกของที่ร้าน และไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง ทำให้ได้สินค้าในราคาที่ถูกลง 3) ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลเพื่อใช้ในการส่งเสริมอาชีพ ศึกษาตลาด ศึกษาข้อมูลของผลิตภัณฑ์หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อนำมาปรับใช้กับอาชีพของคนในชุมชน ใช้เป็นช่องทางในการนำเสนอขายผลิตภัณฑ์เช่นผ่านทาง Facebook เพื่อการประชาสัมพันธ์และขยายตลาด 4) ใช้อินเทอร์เน็ตตรวจสอบราคาซื้อ-ขายสินค้าเกษตรเพื่อหาที่จำหน่ายให้ได้ราคาสูงที่สุด

การนำเศรษฐกิจดิจิทัลไปใช้พัฒนาอาชีพในตำบล สามารถจำแนกประเภทของอาชีพได้เป็น 3 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ 1) อาชีพที่อยู่ในภาคธุรกิจที่ดำเนินการผลิต แปรรูป และจำหน่ายสินค้าตลอดจนธุรกิจท่องเที่ยว ที่มีการใช้เศรษฐกิจดิจิทัลมานานแล้ว เพื่อใช้ประชาสัมพันธ์สินค้า จำหน่ายสินค้า นอกจากนี้ยังใช้อินเทอร์เน็ตสำหรับการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าหรือตัวแทนจำหน่ายด้วย และสำหรับกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยว มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ที่พัก รีสอร์ทผ่านทางอินเทอร์เน็ต 2) อาชีพที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่ใช้เพียงแค่การประชาสัมพันธ์สินค้าทางเว็บไซต์ของอบต. โดยถ้ามีคนสนใจต้องการซื้อสินค้าก็ติดต่อกับกลุ่มที่ผลิตสินค้าได้ทางโทรศัพท์ ยังไม่มีการจำหน่ายสินค้าผ่านทางเว็บไซต์ และ 3) อาชีพเกษตรกรรม พบว่าใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อหาข้อมูลเพื่อศึกษาผลดีและผลเสียลดการใช้สารเคมีในการทำเกษตร แต่การใช้ในส่วนนี้ยังมีจำนวนน้อยมาก โดยกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล ในปัจจุบันยังไม่มีดำเนินการ แต่มีการส่งเสริมด้านอาชีพให้คนในชุมชน โดยมี

หน่วยงานที่ให้ความรู้ด้านอาชีพ และอบต. มีการสำรวจการรวมกลุ่มอาชีพ และติดต่อขอข้อมูลสินค้าเพื่อนำมาลงในเว็บไซต์ของอบต. ซึ่งร้อยละ 85 ไม่ทราบว่าจะมีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล เพราะยังไม่มีหรือเห็นหนังสือที่แจ้งนโยบายเรื่องเศรษฐกิจดิจิทัลมาที่อบต. หรือเทศบาลตำบล ในขณะที่ร้อยละ 15 ทราบว่า รัฐบาลจะขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัลแต่ไม่ทราบว่าขับเคลื่อนผ่าน อบต.

อุปสรรคที่ทำให้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัลไม่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ความรู้ ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจดิจิทัลของบุคลากรในอบต. และคนในชุมชน 2) บริบทแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน บางพื้นที่เป็นชุมชนเมือง บางพื้นที่เป็นชุมชนชนบท ซึ่งเศรษฐกิจดิจิทัลยังไม่ส่งผลกระทบถึงกลุ่มคนเหล่านี้เท่าไร ถ้าเราเร่งดำเนินการลงสู่ชุมชน ก็จะทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคจากชุมชนในเรื่องของความไม่เข้าใจ 3) พื้นฐานความรู้ของชาวบ้านที่ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมทำให้ขาดทักษะการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) ขาดแคลนอุปกรณ์ เครื่องมือ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยสัญญาณอินเทอร์เน็ตจะไม่ค่อยมีปัญหาในพื้นที่ชุมชนเมือง แต่พื้นที่นอกชุมชนเมืองสัญญาณไม่ดี 5) นโยบายของภาครัฐไม่ต่อเนื่อง พอเปลี่ยนรัฐบาลก็มีการเปลี่ยนนโยบาย อาจทำให้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัลไม่ประสบความสำเร็จ ตลอดจนความไม่ชัดเจนของนโยบายภาครัฐ เพราะถ้านโยบายไม่ชัดเจน อบต. ก็ไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ เพราะไม่รู้ว่าจะทำได้อย่างไร ทำได้แค่ไหน

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล ได้แก่ 1) การส่งเสริมด้านอาชีพที่ใช้เศรษฐกิจดิจิทัลผ่านอบรมให้ความรู้เรื่องการทำอาชีพเสริมให้กับคนในชุมชนก่อน ไม่ใช่ออกนโยบายมาแต่ไม่มีการส่งเสริมอย่างจริงจัง 2) การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในอบต. และคนในชุมชนมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุกในชุมชนว่าจะได้ประโยชน์อย่างไรเมื่อใช้เศรษฐกิจดิจิทัล โดยใช้คำหรือข้อความที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ

ข้อเสนอแนะกลไกที่เหมาะสมของอบต. ที่จะทำให้สมาชิกชุมชนใช้เศรษฐกิจดิจิทัลในการทำงาน ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ร้อยละ 50 เสนอว่า ควรให้ความรู้ ความเข้าใจ ประโยชน์ที่จะได้จากเศรษฐกิจดิจิทัลกับบุคลากรในอบต. ก่อน แล้วนำความรู้ไปถ่ายทอดข้อมูลโดยเฉพาะกลุ่มอาชีพต่างๆ ตลอดจนควรมีการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจดิจิทัลในตำบล เพื่อให้เห็นประโยชน์ที่ได้จากเศรษฐกิจดิจิทัลที่ชัดเจนจะทำให้ในที่สุดแล้วคนในตำบลจะหันมาให้ความสนใจ นอกจากนี้ ควรมีช่องทางที่จะสร้างความร่วมมือระหว่างอบต. กับผู้ใหญ่บ้านเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัลโดยอบต. ควรเข้ามาประสานความร่วมมือกับท้องถิ่นโดยผ่านทางผู้นำชุมชนและสำหรับนโยบายต้องมีความมั่นคง โดยไม่สนใจว่าจะเป็นนโยบายของรัฐบาลชุดไหน และควรมีการส่งเสริมอุปกรณ์ เครื่องมือที่จำเป็นสำหรับใช้ในการดำเนินการให้กับกลุ่มอาชีพต่างๆ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาการใช้ประโยชน์และความเต็มใจจ่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง สำหรับการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตในพื้นที่เป้าหมายนั้น ได้แบ่งออกเป็น 5 ด้าน 1) การใช้งานเพื่อสนับสนุนการทำงาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์อินเทอร์เน็ตเพื่อการทำงาน และการดูวิดีโอ การฝึกอาชีพ ในขณะที่ 2) การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงข่าวสาร และการตลาดสินค้า สินค้าการเกษตร และตลาดบริการ นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกที่จะเข้าถึงข่าวสารผ่านเว็บไซต์ทั้งที่เป็นเว็บข่าวสารโดยเฉพาะและเว็บทั่วไป ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน และเป็นที่น่าสังเกตว่ามีกลุ่มตัวอย่างไม่เกิน ร้อยละ 15 เท่านั้น ที่ใช้อินเทอร์เน็ตในการหาข้อมูลตลาดและราคาสินค้าการเกษตร สำหรับประเด็นต่อมา 3) คือ การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อส่งเสริมความรู้เพื่อศึกษานั้น ตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการหาหนังสือ บทเรียน บทความวิชาการ มากกว่าการหาความรู้ด้านภาษาต่างประเทศอย่างชัดเจน ในขณะที่ 4) การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพ นั้น ตัวอย่างส่วนใหญ่ สนใจหาข้อมูลเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ และข้อมูลยาและการรักษาโรคเป็นหลัก และประเด็นสุดท้าย คือ 5) การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงหน่วยงานบริการของภาครัฐและเอกชนนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าดูเว็บของสถานศึกษาและหน่วยงานของรัฐบาลเป็นหลัก ในขณะที่เมื่อพิจารณาถึงความเต็มใจจ่าย พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยน่าจะยอมจ่ายค่าบริการอินเทอร์เน็ตต่อเดือนอยู่ในช่วง 300 ถึง 600 บาทต่อเดือน ค่าเฉลี่ยต่อเดือนราว 454 บาทต่อเดือน โดยมีข้อสังเกตว่า พบว่ากรณีที่ให้ข้อมูลเมื่อมีการให้ข้อมูลเรื่องราคาและความเร็วหรือระยะเวลาการรอคอยในการ Download เนื้อหาจากอินเทอร์เน็ต (ไม่ว่าจะเรียงการให้ข้อมูลอย่างไร) ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มที่ได้รับข้อมูลนี้ มีแนวโน้มที่จะยอมจ่ายสูงกว่า กรณีที่ไม่มีข้อมูลเลย ดังนั้น จึงอนุมานได้ว่า กลุ่มตัวอย่างยอมจ่ายมากกว่าเมื่อทราบว่าจะต้องรอนานเท่าใด (เมื่อจ่ายน้อย)

ผลการศึกษานโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลของรัฐบาลและกลไกการขับเคลื่อนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ประกอบด้วย นโยบายดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (Digital Economy) ทั้งในระดับของรัฐบาล เป็นนโยบายของรัฐบาลที่คณะรัฐมนตรี พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นหนึ่งในนโยบายการเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ จากการส่งเสริมและวางรากฐานของเศรษฐกิจดิจิทัลให้เริ่มขับเคลื่อนได้อย่างจริงจัง ซึ่งจะช่วยให้ทุกภาคเศรษฐกิจก้าวหน้าไปได้ทันโลกและสามารถแข่งขันในโลกสมัยใหม่ ตลอดจนการใช้ดิจิทัลรองรับการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมและการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในระดับรัฐมนตรี มีการเตรียมวางรากฐานเศรษฐกิจไทยสู่ "ดิจิทัล อีโคโนมี" ที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือไอซีที มีความสำคัญ เชื่อมโยงกับทุกหน่วยงาน รวมถึง เป็นพื้นฐานให้เศรษฐกิจภาคอื่นขยายตัวต่อไปได้ และระดับกระทรวง มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมุ่งขับเคลื่อนเข้าสู่ความเป็นดิจิทัลซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาธุรกิจการค้าสื่อสารของประเทศไทยในอนาคต รวมถึงยุทธศาสตร์เศรษฐกิจดิจิทัลรัฐบาลได้กำหนด 5 ยุทธศาสตร์ที่จะใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล ประกอบด้วย 1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล (Hard Infrastructure) ที่มีเป้าหมายความครอบคลุมทุกพื้นที่และเพียงพอต่อการใช้งาน 2) การสร้างความ

มั่นคงปลอดภัย และความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (Soft Infrastructure) มีเป้าหมายที่จะทบทวน ปรับปรุง ยกร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลทุกฉบับ 3) โครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการให้บริการ (Service Infrastructure) ควรส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมบริการผ่านระบบดิจิทัลต่างๆ ของทั้งภาครัฐและเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การส่งเสริมและสนับสนุนดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ (Digital Economy Promotion) เน้นกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยการสร้างระบบนิเวศดิจิทัลอย่างครบวงจร 5) ดิจิทัลเพื่อสังคมและทรัพยากรความรู้ (Digital Society) เน้นการพัฒนาสังคมดิจิทัลที่มีคุณภาพ ด้วยการพัฒนาข้อมูลข่าวสาร และบริการของรัฐต่างๆ ที่เอื้ออำนวยต่อคนทุกระดับ รวมทั้งคำนึงถึงผู้ด้อยโอกาส และกลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล ที่มีภารกิจเกี่ยวข้องโดยตรงกับขอบเขตการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลใน 5 ด้าน อันได้แก่ 1) ด้าน Hard Infrastructure 2) ด้าน Soft Infrastructure 3) ด้าน Service Infrastructure 4) ด้าน Digital Economy Promotion และ 5) ด้าน Digital Society and Knowledge เพื่อให้ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลเป็นระบบและโครงการแต่ละโครงการที่ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนดำเนินการจะต้องส่งเสริมการทำงานซึ่งกันและกัน

ผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจในนโยบายและการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลของ อบต. ตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมาย เมื่อถามถึงความเข้าใจความหมายของเศรษฐกิจดิจิทัล ผู้ให้สัมภาษณ์ร้อยละ 60 บอกว่าไม่เข้าใจความหมายของเศรษฐกิจดิจิทัลและไม่เคยได้ยินคำนี้มาก่อน แต่เมื่อให้เลือกจากตัวเลือกที่มีพบว่า เลือกข้อ 3 ที่แสดงถึงว่าเข้าใจความหมายของเศรษฐกิจดิจิทัล และอีกร้อยละ 40 ที่หลังจากถามคำถามผู้ตอบจะบอกได้ว่าเป็นการใช้อินเทอร์เน็ตในการขายสินค้า เช่น ขายผ่านทางหน้า Facebook หรือทาง Line ที่แสดงถึงนิยามตามความหมายนี้ และในส่วนของความสำคัญของเศรษฐกิจดิจิทัลว่า มีผู้ให้สัมภาษณ์เพียง ร้อยละ 20 เท่านั้นที่สามารถบอกความสำคัญของเศรษฐกิจดิจิทัลได้

การนำเศรษฐกิจดิจิทัลไปใช้พัฒนาอาชีพแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ 1) อาชีพที่อยู่ในภาคธุรกิจที่ดำเนินการผลิต แปรรูป และจำหน่ายสินค้า ตลอดจนธุรกิจท่องเที่ยว จะใช้เศรษฐกิจดิจิทัลมานานแล้ว เพื่อใช้ประชาสัมพันธ์สินค้า จำหน่ายสินค้า ตลอดจนติดต่อสื่อสารกับลูกค้า 2) อาชีพที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ใช้เพียงแค่การประชาสัมพันธ์สินค้าทางเว็บไซต์ของอบต. และ 3) อาชีพเกษตรกรรม จะใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อหาข้อมูลเพื่อศึกษาผลดีและผลเสีย ลดการใช้สารเคมีในการทำเกษตร ตลอดจนใช้อินเทอร์เน็ตสำหรับหาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรที่ได้ราคาสูงที่สุด แต่การใช้ในส่วนนี้ยังมีจำนวนน้อยมากเฉพาะเกษตรกรที่สนใจจริงเท่านั้น และสำหรับกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล ในปัจจุบันยังไม่มี การดำเนินการเรื่องเศรษฐกิจดิจิทัล การรับรู้ว่ารัฐบาลต้องการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัลผ่านอบต. ร้อยละ 85 ของผู้ให้สัมภาษณ์ ไม่ทราบว่าจะมีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล ในขณะที่ร้อยละ 15 ทราบว่า รัฐบาลจะขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล แต่ไม่ทราบว่าขับเคลื่อนผ่าน อบต.

การเตรียมความพร้อมเพื่อขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลผ่านอบต. ประกอบด้วย 1) การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร พบว่า รัฐบาลยังไม่มี การจัดฝึกอบรมหรือให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจดิจิทัลเลยทำให้ในส่วนของอบต.เองก็ยังไม่มีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร 2) การเตรียมความพร้อมด้าน ทัศนคติ และ นวัตกรรม

พร้อมด้านงบประมาณ พบว่า ร้อยละ 95 ของผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวว่า ไม่มีงบประมาณเรื่องเศรษฐกิจดิจิทัล 3) การเตรียมความพร้อมด้านแผนงาน พบว่า ร้อยละ 95 ของผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวว่า ไม่มีแผนงานเพื่อพัฒนาชุมชนให้ได้ประโยชน์จากการเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัล 4) การเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ และโครงข่าย พบว่า ร้อยละ 85 ของผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวว่า ไม่มีการสนับสนุนอุปกรณ์ เครื่องมือ และโครงข่าย และไม่เห็นแผนงานที่จะสนับสนุน

อุปสรรคที่ทำให้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัลไม่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจดิจิทัล ส่วนใหญ่มองว่าเป็นเรื่องใหม่ จึงยังมองไม่เห็นประโยชน์ และเกิดการไม่ยอมรับ ความแตกต่างแต่ละพื้นที่ ทำให้อุปสรรคแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน พื้นฐานความรู้ของชาวบ้านที่ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมทำให้ขาดทักษะการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงมองเป็นเรื่องยุ่งยาก รวมถึงขาดแคลนอุปกรณ์ เครื่องมือ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต พื้นที่นอกชุมชนเมืองสัญญาณไม่ดี และนโยบายของภาครัฐไม่ต่อเนื่อง พอเปลี่ยนรัฐบาลก็มีการเปลี่ยนนโยบาย และอุปสรรคที่สำคัญอีกอย่างคือ ความไม่ชัดเจนของนโยบายภาครัฐ เพราะถ้านโยบายไม่ชัดเจน อบต.ก็ไม่สามารถดำเนินการต่อได้ เพราะไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร ทำได้แค่ไหน ยิ่งตอนนี้มีความเข้มงวดเรื่องการใช้งานงบประมาณทางอบต.จะไม่ดำเนินการอะไรเลยที่ไม่มีหนังสือแจ้งมาเป็นลายลักษณ์อักษรเพราะกลัวเรื่องการถูกตรวจสอบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลของรัฐบาล และกลไกการขับเคลื่อนที่มีอยู่ในปัจจุบัน

1. รัฐบาลมีการกำหนดนโยบายจากระดับบนลงสู่ระดับล่าง การปฏิบัติตามนโยบายและการปรับปรุงนโยบายควรสร้างจากการมีส่วนร่วมจากทุกระดับ ดังนั้น รัฐบาลจะมีความเข้าใจเชิงนโยบายได้เป็นอย่างดี การสร้างกลไกเพื่อสื่อสารนโยบายและความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจดิจิทัลมีความสำคัญ เพราะจะทำให้ทุกส่วนมีทิศทางการดำเนินการและการนำนโยบายไปปฏิบัติให้สอดคล้องกัน

2. ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหน่วยงาน หากรัฐบาลนำข้อมูลการเรียนรู้ของแต่ละหน่วยงาน ตลอดจนรายงานการตรวจสอบจากคณะกรรมการที่ตรวจสอบหน่วยงานต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลประกอบในการปรับปรุงหน่วยงานจะทำให้การปรับปรุงหน่วยงานเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และการวางแผนเพื่อปรับเปลี่ยนให้หน่วยงานมีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงานให้สอดคล้องกับการเป็นเศรษฐกิจดิจิทัลจะมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. เพื่อให้การผลักดันระบบเศรษฐกิจดิจิทัล ให้เข้าถึงประชาชนไทยส่วนใหญ่ที่มีอาชีพทางการเกษตรนั้น จะเห็นได้ว่า มีสัดส่วนตัวอย่างจำนวนน้อย ที่ใช้ประโยชน์อินเทอร์เน็ตเพื่อสืบราคาและเสาะแสวงหาข้อมูลตลาดสินค้าการเกษตรผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการเข้าถึงข้อมูลตลาด ดังนั้น ภาครัฐ โดยเฉพาะกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตลอดจนกระทรวงที่จะทำการจัดตั้งใหม่เพื่อผลักดันเศรษฐกิจดิจิทัล ควรจะต้องจัดทำแหล่งข้อมูลตลาดการเกษตร สินค้าเกษตร ให้ผู้ใช้ทั่วประเทศ ได้เห็นข้อมูลตลาด ที่กว้างขวางครอบคลุม ทันสมัย และใช้

อ้างอิงได้ และทำการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องผ่านองค์กรปกครองท้องถิ่น ที่ใกล้ชิดกับชุมชน เพื่อให้เกิดรู้สึกว่าการเศรษฐกิจดิจิทัลมีความเกี่ยวข้องกับตนเองมากขึ้น

4. เพื่อให้ประเทศสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ ความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ และอินเทอร์เน็ตนั้น เป็นสิ่งที่จำเป็นคู่กัน จากผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมาก ไม่ได้ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเสริมสร้างทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศ ดังนั้น หน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ เช่น โรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียน ควรจัดทำเนื้อหาในส่วนของการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ บนเว็บไซต์ของตนเองและทำการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง เพื่อให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตได้อย่างเต็มที่และส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว

ข้อเสนอแนะต่อความรู้ความเข้าใจในนโยบายและการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลของ อบต. ตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมาย

1. รัฐบาลควรกำหนดนโยบายออกมาให้ชัดเจนก่อนว่าทิศทางจะเป็นอย่างไร ให้อบต. ดำเนินการอย่างไร โดยเริ่มจากการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ถึงความหมายของเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้เสียก่อน เพื่อการขับเคลื่อนในเชิงนโยบายที่จะได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. รัฐบาลควรดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในอบต. และคนในชุมชน มีการประชาสัมพันธ์เชิงรุกในชุมชนว่าจะได้ประโยชน์อย่างไรเมื่อใช้เศรษฐกิจดิจิทัล การใช้เศรษฐกิจดิจิทัลในการทำตลาด การวางแผนส่งสินค้าให้มีประสิทธิภาพโดย อบต. อาจเป็นตัวกลางในการประสานงานเพื่อจัดฝึกอบรมให้ความรู้กับคนในชุมชนเรื่องเศรษฐกิจดิจิทัล มีวิทยากรจากส่วนกลาง ตลอดจนมีการประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำชุมชนหรือสมาชิกอบต. ของแต่ละหมู่บ้าน

3. รัฐบาลควรมีการสื่อสารให้ชัดเจนว่าจะสนับสนุนงบประมาณอย่างไร ใช้ทำอะไรบ้าง มาจากแหล่งไหน รัฐสนับสนุนหรือให้อบต. ตั้งงบประมาณ. นอกจากนี้ รัฐบาลควรมีหน่วยงานส่วนกลางทำหน้าที่ติดตามการใช้งบประมาณ ตลอดจนมีการติดตามผลการดำเนินงานด้วยว่าประสบความสำเร็จหรือไม่

4. รัฐบาลควรมีกระบวนการติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อดูว่าแผนที่วางไว้ทำได้จริงหรือไม่ ผลการดำเนินงานเป็นอย่างไรควรดำเนินการปรับปรุงพัฒนาแผนอย่างไร นอกจากนี้ ควรมีแผนงานที่เชื่อมโยงกับอาชีพของชุมชน

5. รัฐบาลควรปรับปรุงเรื่องสัญญาณอินเทอร์เน็ต ถ้าในพื้นที่เขตเมืองจะไม่ค่อยเจอปัญหาเรื่องสัญญาณอินเทอร์เน็ต แต่ถ้าเป็นพื้นที่นอกเขตเมืองจะมีปัญหาเรื่องสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่ทั่วถึง และช้า และควรมีการเพิ่มความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้สามารถใช้อุปกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันที

รายการอ้างอิง

- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. 2558. นโยบายดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. สืบค้นวันที่ 20 มิถุนายน 2558 จาก <http://www.mict.go.th>
- กฤตภัทร บุญญรัตน์. 2555. นโยบายสาธารณะและการวางแผน. กรุงเทพมหานคร : พรพิพัฒน์.
- ฐานเศรษฐกิจ. 2558. ปี 2558 ได้เวลา ขับเคลื่อนประเทศ ตามนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัล. หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ. ปีที่ 34. ฉบับที่ 3,015. วันที่ 4-7 มกราคม 2558.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. 2557. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- อารี ผลานสินธุวงศ์. 2556. ธรรมชาติกับความเป็นวิชาชีพนักรัฐประศาสนศาสตร์. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย. Vol. 3. No. 1. 51-59.
- Dutz, Mark; Orszag, Jonathan and Willig, Robert. 2009. **The Substantial Consumer Benefits of Broadband Connectivity for U.S. Households**. The Internet Innovation Alliance.
- Qiang, Christine Zhen-Wei and Rossotto, Carlo M. 2009. Economic Impacts of Broadband. **Information and Communications for Development 2009**. World Bank, ed. 35–50.
- TPA NEWS. 2015. Digital Economy กับการปฏิรูปประเทศไทย และ SMEs ไทย. **TPA NEWS**. Vol. 19. No. 217. 22-24 และ No. 218. 21-22.
- Xu, Xiaojing; Chen, Chien-fei; Gao, Wei and Li, Husheng. 2013. **Beyond Classical Economics: Exploring the Impact of Social-Psychological Factors on Preference for Speed over Price and Willingness to Pay for a Faster Wireless Service Plan**. Communications in China (ICCC), IEEE/CIC International Conference, 55-60.

เอกสารอ้างอิงจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ (Translated Thai References)

- Ministry of Information and Communication Technology. 2015. **Digital Policy for Economy and Social**. Retrieved June 20, 2015 from <http://www.mict.go.th> (In Thai)
- Kittaphat Bunyarat. 2012. **Public Policy and Planning**. Bangkok : Phornphiphat. (In Thai)
- Thansettakij. 2015. 2015, The Time to Drive the Country According to Digital Economy Policy. **Thansettakij Newspaper**. Vol. 34. No. 3,015. 4-7 January 2015. (In Thai)

Office of the Public-Sector Development Commission. 2014. **Policy Statement of the Council of Ministers by the Prime Minister Gen. Prayut Chan-O-Cha to the National Legislative Assembly.** Bangkok : Cabinet and Government Gazette Publisher. (In Thai)

Aree Phasansinhuwong. 2013. Governance with Public Administrator Vocation. **EAU Heritage Journal.** Vol. 3. No. 1. 51-59. (In Thai)

TPA NEWS. 2015. Digital Economy, Thailand Reform and Thai SMEs. **TPA NEWS.** Vol. 19. No. 217. 22-24 and No. 218. 21-22. (In Thai)